

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олександр ЖИЛЬЦОВ

« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практикум з кризового консультування

для студентів

спеціальності: 053 Психологія

освітнього рівня: другого (магістерського)

освітньої програми: 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія

Київ – 2023

Розробник:

Каліщук Світлана Миколаївна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології особистості та соціальних практик.

Викладач:

Каліщук Світлана Миколаївна, доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології особистості та соціальних практик.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології особистості та соціальних практик

Протокол від 21 серпня 2023 р. № 8

Завідувач кафедри _____ Оксана СЕРГІЄНKOBA

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія)

_____. 2023 р.

Керівник освітньої програми _____ Олеся СТОЛЯРЧУК

(підпис)

Робочу програму перевірено

01.09. 2023 р.

Заступник декана _____ Роман ПАВЛЮК

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__» 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5,5 / 165	
Курс	5-6	1-2
Семестр	10-11	2-3
Кількість змістових модулів з розподілом:	5	
Обсяг кредитів	5,5	5,5
Обсяг годин, в тому числі:	165	165
Аудиторні	40	22
Модульний контроль	10	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	115	143
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системи вмінь і навичок із забезпечення професійної компетентності у сфері організації, підготовки і кваліфікованого проведення кризового консультування на базі теоретичних засад, методологічних, методичних та етичних стандартів професійної діяльності психолога-кризового консультанта.

Завдання курсу:

- побудова загальної системи психологічної практики з кризового консультування;
- сформувати навички планування та організації кризового консультування;
- формування здатності реалізовувати план кризового консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта;
- набуття здатності застосовувати на практиці психологічні технології кризового консультативного втручання.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Практикум з кризового консультування» забезпечує формування таких **загальних та фахових компетентностей**:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.
- СК 3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
- СК 11. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в умовах надзвичайних ситуацій.
- СК 12. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.
- СК 13. Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності.
- СК 14. Здатність активізувати психосоматичні ресурси особистості для її ефективного функціонування в екстремальних і кризових ситуаціях.
- СК 15. Здатність вибудовувати передбачувану тактику профілактики дистресу чи кризового стану людини.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Практикум з кризового консультування» забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання**:

- ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

- ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
- ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
- ПРН 14. Надавати оперативну психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.
- ПРН 16. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у кризовому стані для активізації ресурсів її життєстійкості.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Методологія кризового консультування							
Тема 1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу.	8	2	-	-	-	-	6
Тема 2. Психологічний супровід особистості в період кризи.	8	-	-	2	-	-	6
Тема 3. Принципи та стратегії кризового втручання.	8	2	-	-	-	-	6
Тема 4. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних шкіл.	8	-	-	2	-	-	6
Модульний контроль	2						
Разом	34	4	-	4	-	-	24
Змістовий модуль 2.							
Консультування у ситуації особистісної кризи							
Тема 5. Екзистенційна криза та виклики життя.	8	2	-	-	-	-	6

Тема 6. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми).	8	-	-	2	-	-	6
Тема 7. Професійні та творчі кризи.	8			2	-	-	6
Тема 8. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами	8	-	-	2	-	-	6
Модульний контроль	2						
Разом	34	2	-	6	-	-	24
Змістовий модуль 3. Кризове консультування в сімейній системі							
Тема 9. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості.	9	2	-	-	-	-	7
Тема 10. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах.	9	-	-	2		-	7
Тема 11. Кризове консультування при вікових кризах.	9	-	-	2	-	-	7
Тема 12. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення.	8	-	-	2	-	-	6
Модульний контроль	2						
Разом	37	2	-	6		-	27
Усього 10 семестр	105	8	-	16		-	75
Змістовий модуль 4. Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих							
Тема 13. Панічні атаки як криза особистісного зростання	7	2	-	-	-	-	5
Тема 14. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини.	7	-	-	2	-	-	5
Тема 15. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань.	7	-	-	2	-	-	5
Тема 16. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими.	7	-	-	2	-	-	5
Модульний контроль	2						
Разом	30	2	-	6	-	-	20
Змістовий модуль 5. Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни							
Тема 17. Засоби подолання гострої кризової ситуації	7	-	-	2	-	-	5

Тема 18. Стратегії короткострокового кризового консультування	7	-	-	2	-	-	5
Тема 19. Особливості кризового консультування у рамках екстреної телефонної допомоги	7	-	-	2	-	-	5
Тема 20. Техніки короткострокового кризового консультування.	7	-	-	2	-	-	5
Модульний контроль	2						
Разом	30	-	-	8			20
Усього 11 семестр	60	2		14			40
Усього	165	10	-	30	-	-	115

Тематичний план заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.							
Методологія кризового консультування							
Тема 1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу.	9	2	-	-	-	-	7
Тема 2. Психологічний супровід особистості в період кризи.	9	-	-	2	-	-	7
Тема 3. Принципи та стратегії кризового втручання.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 4. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних шкіл.	7	-	-	-	-	-	7
Модульний контроль	-						
Разом	32	2	-	2	-	-	28
Змістовий модуль 2.							
Консультування у ситуації особистісної кризи							
Тема 5. Екзистенційна криза та виклики життя.	9	2	-	-	-	-	7
Тема 6. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми).	9	-	-	2	-	-	7

Тема 7. Професійні та творчі кризи.	7			-	-	-	7
Тема 8. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами	9	-	-	2	-	-	7
Модульний контроль	-						
Разом	34	2	-	4	-	-	28
Змістовий модуль 3. Кризове консультування в сімейній системі							
Тема 9. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості.	9	2	-	-	-	-	7
Тема 10. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах.	9	-	-	2		-	7
Тема 11. Кризове консультування при вікових кризах.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 12. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення.	7	-	-	-	-	-	7
Модульний контроль	-						
Разом	32	2	-	2		-	28
Усього 2 семестр	98	6	-	8		-	84
Змістовий модуль 4. Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих							
Тема 13. Панічні атаки як криза особистісного зростання	9	2	-	-	-	-	7
Тема 14. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 15. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань.	7	-	-	-	-	-	7
Тема 16. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими.	9	-	-	2	-	-	7
Модульний контроль	-						
Разом	32	2	-	2	-	-	28
Змістовий модуль 5. Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни							
Тема 17. Засоби подолання гострої кризової ситуації	7	-	-	-	-	-	7
Тема 18. Стратегії короткострокового кризового консультування	10	-	-	2	-	-	8

Тема 19. Особливості кризового консультування у рамках екстреної телефонної допомоги	8	-	-	-	-	-	8
Тема 20. Техніки короткострокового кризового консультування.	10	-	-	2	-	-	8
Модульний контроль	-						
Разом	35	-	-	4			31
Усього 3 семестр	67	2	-	6			59
Усього	165	8	-	14	-	-	143

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія кризового консультування

Лекція 1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу (2 год.)

Методологічний простір кризового консультування. Психологічний вплив, Психологічне консультування. Кризове консультування. «Співвіднесення Я зі світом». Криза. Кризовий стан. Кризові ситуації. Типи криз. Мета кризового консультування. Завдання кризового консультування. Розвиток теорії і практики кризових інтервенцій. Простір кризи у кризовому консультуванні. Зовнішня і внутрішня логіки опанування кризою у кризовому консультуванні. Сеттінг кризового консультування. Результат кризового консультування. Кризова психологічна допомога у базових підходах: інформаційному, проблемо-центрованому, рішення-центрованому, особистісно-центрованому, смисло-центрованому. Психологічна допомога. Умови, фактори і методи кризової допомоги. Дві зони інтервенції у кризовому консультуванні: емоційне відреагування та відновлення здатності жити далі.

Основні поняття:

Кризова інтервенція, кризове консультування, цілі та завдання кризової консультації, кризовий стан.

Практичне заняття 1. Психологічний супровід особистості в період кризи.

Лекція 2. Принципи та стратегії кризового втручання. (2 год.)

Обмеження цілей: найближча мета кризової інтервенції – запобігання катастрофічним наслідкам. Основна мета - навчання користуватися адаптивними способами подолання кризи та відновлення психологічної рівноваги. Робота з почуттями. Прийняття рішень. Надання підтримки. Сім етапів схеми кризової інтервенції: встановлення контакту; збирання інформації, формулювання проблеми, дослідження можливостей, пошук альтернатив та рішень, планування

виходу із кризисного стану, підведення підсумків. Типи клієнтів та особливості взаємовідносин психолог. Стратегія і тактика при роботі з кризовими клієнтами (безпека, ресурс, відреагування, підтримка). Екологія терапевтичної допомоги кризовим клієнтам. Самодопомога консультанта при роботі в режимі кризової терапії як профілактика вторинної травми.

Основні поняття:

Мета, принципи, стратегії, етапи кризового консультування, консультативні підходи.

Практичне заняття 2. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних парадигм.

Змістовий модуль 2.

Консультування у ситуації особистісної кризи

Лекція 3. Екзистенційна криза та виклики життя. (2 год.)

Поняття життєвого світу кризової особистості. Простір і час життєвого світу кризової особистості. Психологічний вік особистості та можливості його визначення. Ставлення до смерті як механізм саморозвитку. Мистецтво життєтворчості особистості. Множинність проявів «викликів» світу. Класифікація викликів: різноманітності; невизначеності; вибору; резигнації та складності. Виклики світу як канали розповсюдження напруги, що вмикають процеси «співвіднесення Я і світу та самовіднесення» і активного переборення «опору середовища» через відкриття смислів. Механізми прийняття життєвих викликів. Діяльність переживання як особлива робота над перебудовою психологічного світу.

Основні поняття:

Екзистенційні кризи, екзистенційні даності, життєві кризи, виклики життя: різноманітності, невизначеності, вибору, резигнації, складності, діяльність переживання.

Практичне заняття 3. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми).

Практичне заняття 4. Професійні та творчі кризи.

Практичне заняття 5. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами.

Змістовий модуль 3.

Кризове консультування в сімейній системі

Лекція 4. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості. (2 год.)

Сім'я під кутом зору системного підходу. Поняття циклів сімейного розвитку. Завдання, що стоять перед сім'єю на кожному етапі її розвитку.

Феномен сімейної кризи, особливості її виникнення та перебігу. Ненормативні і нормативні сімейні кризи. Особливості сім'ї, що переживає кризу. Перебудова сімейної структури задля вирішення нових завдань, що постають перед сім'єю, як неодмінна умова подолання сімейної кризи. Сімейне кризове консультування, його особливості порівняно з індивідуальним.

Основні поняття:

Сім'я, нормативні кризи, ненормативні кризи, сімейна система, еволюціонування, інволюціонування.

Практичне заняття 6. Технологія консультування нормативних та ненормативних сімейних криз.

Практичне заняття 7. Технологія консультування вікових криз.

Практичне заняття 8. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення.

Змістовий модуль 4.

Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих

Лекція 5. Панічні атаки як криза особистісного зростання (2 год.)

Загальний простір та основні виміри панічної атаки. Технологічна послідовність надання психологічної допомоги клієнтам з панічним розладом. Операційні техніки роботи з панічними атаками. Екзистенціальний підхід до дослідження проблематики клієнта з панічними розладами. Теорія системних рішень і множинні комбінації взаємо-впливових факторів, що детермінують панічні розлади. Основні властивості систем, що враховуються при наданні психологічної допомоги. Підсилюючий зворотній зв'язок ментальної моделі клієнта.

Основні поняття:

Деадаптація особистості, панічний розлад, екзистенційний підхід, теорія системних рішень.

Практичне заняття 9. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини.

Практичне заняття 10. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань.

Практичне заняття 11. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими.

Змістовий модуль 5.

Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни

Практичне заняття 12. Засоби подолання гострої кризової ситуації.

Практичне заняття 13. Стратегії короткострокового кризового консультування.

Практичне заняття 14. Особливості кризового консультування у рамках екстреної телефонної допомоги.

Практичне заняття 15. Техніки короткострокового кризового консультування.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	1	1	1	1	-	-
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	2	20	3	30	3	30	3	30	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	4	20	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом			69		79		79		79		89
Максимальна кількість балів: 395											
Розрахунок коефіцієнта: $395:100=3,95$											

Система оцінювання навчальних досягнень студентів заочної форми навчання

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	1	10	2	20	1	10	1	10	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20	4	20 52	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом			32		43		32		32		42
Максимальна кількість балів: 181											
Розрахунок коефіцієнта: $181:100=1,81$											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання самостійної роботи студента денної форми навчання

**Змістовий модуль 1.
Методологія кризового консультування**

Тема 1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу

– 6 год.

Надайте аргументовані відповіді на такі питання:

1. У чому різниця між «звичайною» та «екстремальною» ситуацією?
2. Які екстремальні фактори можуть привести до необхідності кризового консультування? Наведіть сім факторів.

1. Як співвідносяться терміни «криза» та «кризова ситуація».
2. Дайте визначення термінів «кризова ситуація» та «типи кризових ситуацій»?

– 5 балів.

Тема 2. Психологічний супровід особистості в період кризи – 6 год.

Послідовно виконайте такі завдання:

1. Наведіть приклад конкретної кризової ситуації (випадок).
2. Опишіть її обставини, зміст, зовнішні та внутрішні характеристики (об'єктивні та суб'єктивні складові).
3. Складіть перелік факторів, які характеризують (описують) психологічний супровід клієнта в кризі.

– 5 балів.

Тема 3. Принципи та стратегії кризового втручання – 6 год.

Побудуйте і порівняйте дві схеми першої кризової консультації для двох різних клієнтів, які:

- 1) перший клієнт відрізняється істероїдними рисами особистості;
- 2) другий - відрізняється обсесивно-компульсивними рисами особистості.

– 5 балів.

Тема 4. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних парадигм – 6 год.

Дайте розгорнуту відповідь на такі питання:

1. У яких випадках когнітивно-біхевіоральний підхід є найефективнішим в рамках надання кризової психологічної допомоги?
2. Які психодраматичні техніки (не менша 5-ти) можна використовувати під час роботи з людиною, яка перебуває у кризовій ситуації та які завдання можна вирішити за їх допомогою?

– 5 балів.

Змістовий модуль 2**Консультування у ситуації особистісної кризи****Тема 5. Екзистенційна криза та виклики життя – 6 год.**

Привести приклади типового вирішення життєвих завдань конкретними 5-ма людьми із вашого оточення. Життєві завдання пропонується розглядати як актуалізований прояв певного з викликів життя:

- 1) невизначеності,
- 2) вибору,
- 3) різноманіття,
- 4) складеності,
- 5) резигнації.

Опишіть Що людина відчуває? Що переживає? Що робить? Що не робить?) – 5 балів.

Тема 6. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми) – 6 год.

Скласти класифікацію базових емоцій (8-10 емоцій) з вказанням їх зв'язку із:

- 1) когнітивними процесами,
- 2) поведінкою,
- 3) особистісними характеристиками,

використовуючи працю К. Ізарда «Психологія емоцій» (с. 41-72) – 5 балів.

Тема 7. Професійні та творчі кризи – 6 год.

Підібрати приклад із художньої літератури чи художніх фільмів, в яких була б відображена ситуації переживання героями професійної або творчої кризи. Підготувати міні-реферат із висновками та коментарями – 5 балів.

Тема 8. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами – 6 год.

Скласти перелік (мануал) технічних засобів (не менше 7-ми), які мають на меті психологічне втручання у переживання клієнта щодо певної критичної ситуації. Мануал складається за такою структурою

1. Назва техніки.
2. Автор методики або підходу.
3. Стимульний матеріал (при наявності).
4. Інструкція (питання).
5. Отриманий результат.
6. Підходи до інтерпретації.

– 5 балів

Змістовий модуль 3

Кризове консультування в сімейній системі

Тема 9. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості – 7 год.

Знайти у художніх фільмах епізоди з розкриттям зовнішніх умов і внутрішніх детермінант:

- 1) еволюціонування будь-кого з членів родини;
- 2) інволюціонування будь-кого з членів родини.

Проінтерпретувати та пояснити описані процеси – 5 балів.

Тема 10. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах – 7 год.

Скласти перелік: «Основних принципів профілактики сімейних стресів» та пояснити дію кожного з них – 5 балів.

Тема 11. Кризове консультування при вікових кризах – 7 год.

Привести приклади (не менше 3-х) ефективною (конструктивною) поведінки подолання вікової кризи – 5 балів.

Тема 12. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення – 6 год.

Скласти таблицю з переліком

1) основних способів психологічної допомоги сім'ї, що переживає кризу» (не менше 10 пунктів);

2) умов, за яких ці способи є доречними.

– 5 балів.

Змістовий модуль 4

Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих

Тема 13. Панічні атаки як криза особистісного зростання – 5 год.

За схемою побудови психологічного діагнозу Я. Рейковського скласти алгоритм роботи з клієнтом, у панічному розладі якого домінує переживання страху і сорому від оцінки інших – 5 балів.

Тема 14. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини – 5 год.

Знайти у художньому фільмі епізод з демонстрацією героєм задоволеності якістю свого життя, незважаючи на соматичне неблагополуччя та визначити його причини – 5 балів.

Тема 15. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань – 5 год.

Виконати порівняльний аналіз «батьківських настанов» (які отримує дитина у батьківській родині) та ставлення людини до свого здоров'я. Спираючись на положення Еріка Берна, що життєвий сценарій ми засвоюємо або створюємо на несвідомому рівні, сприймаючи те, що нам трансливали батьки словами, вчинками, мімікою і жестами в дитячому віці, коли ще не

сформовано критичне мислення - навести 2-3 приклади відношення вже дорослої людини до свого здоров'я. – 5 балів.

Тема 16. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими – 5 год.

Побудувати сценарій консультативної бесіди з клієнтом (клієнткою), що переживає екзистенційну кризу, пов'язану з неможливістю стати батьком, (народити дитину) – 5 балів.

Змістовий модуль 5.

Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни

Тема 17. Засоби подолання гострої кризової ситуації – 5 год.

Розробити авторську модель першої психологічної допомоги (перерахувати і коротко описати етапи) в ситуації щойно перенесеної клієнтом гострих кризових обставин і наявності ефекту деперсоналізації – 5 балів.

Тема 18. Стратегії короткострокового кризового консультування – 5 год.

Заповнити таблицю переваг та недоліків кризового телефонного консультування – 5 балів.

Тема 19. Особливості кризового консультування у рамках екстреної телефонної допомоги – 5 год.

Запропонуйте правила спілкування психолога консультативної служби екстреної телефонної допомоги з клієнтом, що мовчить і плаче. Відповідь підготуйте у вигляді брошури – 5 балів.

Тема 20. Техніки короткострокового кризового консультування – 5 год.

Скласти перелік (не менше 5-ти) і описати мануал (мета, результат, інструкція, обговорення) технік короткострокового кризового консультування – 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента:

- 1) своєчасність виконання роботи – 1 бал,
- 2) правильність виконання роботи: повна – 2 бали, часткова – 1 бал,
- 3) обсяг виконаного завдання: достатній – 2 бали, обмежений – 1 бал.

Завдання самостійної роботи студента заочної форми навчання

Змістовий модуль 1.

Методологія кризового консультування

Тема 1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу

– 6 год.

Надайте аргументовані відповіді на такі питання:

1. У чому різниця між «звичайною» та «екстремальною» ситуацією?
2. Які екстремальні фактори можуть привести до необхідності кризового консультування? Наведіть сім факторів.

1. Як співвідносяться терміни «криза» та «кризова ситуація».
2. Дайте визначення термінів «кризова ситуація» та «типи кризових ситуацій»?

– 5 балів.

Тема 2. Психологічний супровід особистості в період кризи – 6 год.

Послідовно виконайте такі завдання:

1. Наведіть приклад конкретної кризової ситуації (випадок).
2. Опишіть її обставини, зміст, зовнішні та внутрішні характеристики (об'єктивні та суб'єктивні складові).
3. Складіть перелік факторів, які характеризують (описують) психологічний супровід клієнта в кризі.

– 5 балів.

Тема 3. Принципи та стратегії кризового втручання – 6 год.

Побудуйте і порівняйте дві схеми першої кризової консультації для двох різних клієнтів, які:

- 1) перший клієнт відрізняється істероїдними рисами особистості;
- 2) другий - відрізняється обсесивно-компульсивними рисами особистості.

– 5 балів.

Тема 4. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних парадигм – 6 год.

Дайте розгорнуту відповідь на такі питання:

1. У яких випадках когнітивно-біхевіоральний підхід є найефективнішим в рамках надання кризової психологічної допомоги?
2. Які психодраматичні техніки (не менша 5-ти) можна використовувати під час роботи з людиною, яка перебуває у кризовій ситуації та які завдання можна вирішити за їх допомогою?

– 5 балів.

Змістовий модуль 2**Консультування у ситуації особистісної кризи****Тема 5. Екзистенційна криза та виклики життя – 6 год.**

Привести приклади типового вирішення життєвих завдань конкретними 5-ма людьми із вашого оточення. Життєві завдання пропонується розглядати як актуалізований прояв певного з викликів життя:

- 1) невизначеності,
- 2) вибору,
- 3) різноманіття,
- 4) складеності,
- 5) резигнації.

Опишіть Що людина відчуває? Що переживає? Що робить? Що не робить?) – 5 балів.

Тема 6. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми) – 6 год.

Скласти класифікацію базових емоцій (8-10 емоцій) з вказанням їх зв'язку із:

- 1) когнітивними процесами,
- 2) поведінкою,
- 3) особистісними характеристиками,

використовуючи працю К. Ізарда «Психологія емоцій» (с. 41-72) – 5 балів.

Тема 7. Професійні та творчі кризи – 6 год.

Підібрати приклад із художньої літератури чи художніх фільмів, в яких була б відображена ситуації переживання героями професійної або творчої кризи. Підготувати міні-реферат із висновками та коментарями – 5 балів.

Тема 8. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами – 6 год.

Скласти перелік (мануал) технічних засобів (не менше 7-ми), які мають на меті психологічне втручання у переживання клієнта щодо певної критичної ситуації. Мануал складається за такою структурою

1. Назва техніки.
2. Автор методики або підходу.
3. Стимульний матеріал (при наявності).
4. Інструкція (питання).
5. Отриманий результат.
6. Підходи до інтерпретації.

– 5 балів

Змістовий модуль 3

Кризове консультування в сімейній системі

Тема 9. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості – 7 год.

Знайти у художніх фільмах епізоди з розкриттям зовнішніх умов і внутрішніх детермінант:

- 1) еволюціонування будь-кого з членів родини;
- 2) інволюціонування будь-кого з членів родини.

Проінтерпретувати та пояснити описані процеси – 5 балів.

Тема 10. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах – 7 год.

Скласти перелік: «Основних принципів профілактики сімейних стресів» та пояснити дію кожного з них – 5 балів.

Тема 11. Кризове консультування при вікових кризах – 7 год.

Привести приклади (не менше 3-х) ефективною (конструктивною) поведінки подолання вікової кризи – 5 балів.

Тема 12. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення – 6 год.

Скласти таблицю з переліком

- 1) основних способів психологічної допомоги сім'ї, що переживає кризу» (не менше 10 пунктів);
 - 2) умов, за яких ці способи є доречними.
- 5 балів.

Змістовий модуль 4

Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих

Тема 13. Панічні атаки як криза особистісного зростання – 5 год.

За схемою побудови психологічного діагнозу Я. Рейковського скласти алгоритм роботи з клієнтом, у панічному розладі якого домінує переживання страху і сорому від оцінки інших – 5 балів.

Тема 14. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини – 5 год.

Знайти у художньому фільмі епізод з демонстрацією героєм задоволеності якістю свого життя, незважаючи на соматичне неблагополуччя та визначити його причини – 5 балів.

Тема 15. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань – 5 год.

Виконати порівняльний аналіз "батьківських настанов" (які отримує дитина у батьківській родині) та ставлення людини до свого здоров'я.

Проінтерпретувати тезу Е. Берна: "Дитина вбирає в себе все, як губка, не аналізуючи, а «ковтаючи» батьківські послання. Іноді діти, виростаючи, вибирають протилежний сценарій, не бажаючи повторювати життєвий шлях батьків".

Спираючись на положення Еріка Берна, що життєвий сценарій ми засвоюємо або створюємо на несвідомому рівні, засвоюючи те, що нам транслиували батьки словами, вчинками, мімікою і жестами в дитячому віці, коли ще не сформовано критичне мислення - навести 2-3 приклади відношення вже дорослої людини до свого здоров'я. - 5 балів.

Тема 16. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими – 5 год.

Побудувати сценарій консультативної бесіди з клієнтом (клієнткою), що переживає екзистенційну кризу, пов'язану з неможливістю стати батьком, (народити дитину) – 5 балів.

Змістовий модуль 5.

Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни

Тема 17. Засоби подолання гострої кризової ситуації – 5 год.

Розробити авторську модель першої психологічної допомоги (перерахувати і коротко описати етапи) в ситуації щойно перенесеної клієнтом гострих кризових обставин і наявності ефекту деперсоналізації – 5 балів.

Тема 18. Стратегії короткострокового кризового консультування – 5 год.

Заповнити таблицю переваг та недоліків кризового телефонного консультування – 5 балів.

Тема 19. Особливості кризового консультування у рамках екстреної телефонної допомоги – 5 год.

Запропонуйте правила спілкування психолога консультативної служби екстреної телефонної допомоги з клієнтом, що мовчить і плаче. Відповідь підготуйте у вигляді брошури – 5 балів.

Тема 20. Техніки короткострокового кризового консультування – 5 год.

Скласти перелік (не менше 5-ти) і описати мануал (мета, результат, інструкція, обговорення) технік короткострокового кризового консультування – 5 балів.

Самостійні роботи виконуються у ЕНК «Практикум з кризового консультування, 5 курс, ЕКПС, (заочна)».

Критерії оцінювання самостійної роботи студента заочної форми навчання:

- 1) своєчасність виконання роботи – 2 бали,
- 2) правильність виконання роботи: повна – 3 бали, часткова – 1 бал,

3) обсяг виконаного завдання: достатній – 2 (3) бали, обмежений – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання студентів денної форми навчання.

Модульні контрольні роботи виконуються у формі тестування в ЕНК «Практикум з кризового консультування, 5 курс, ЕКПС, денна».

Таблиця 6.3.1

Зміст і критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Змістовий блок і його призначення	Форма	Максимальна кількість балів
Перший (визначення якості володіння базовими поняттями)	тести	18
Другий (виявлення спроможності до застосування знань на практиці)	психологічна задача	7

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання студентів заочної форми навчання – не передбачено навчальним планом

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у вигляді заліку.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Не передбачено навчальним планом.

6.6. Шкала відповідності оцінок:

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання

F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни
----------	-------------------	---

7. Навчально-методична картка дисципліни

**Навчально-методична картка дисципліни «Практикум з кризового консультування»
для студентів денної форми навчання спеціальності 053 Психологія, освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та
кризова психологія.**

Разом: 165 год., лекції – 10 год., практичні заняття – 30 год., модульний контроль – 10 год., самостійна робота – 115 год.

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5
Назва модуля	Методологія кризового консультування	Консультування у ситуації особистісної кризи	Кризове консультування в сімейній системі	Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих	Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни
Кіль-сть балів за модуль	69	79	79	79	89
Теми лекцій	1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу 2. Принципи та стратегії кризового втручання	3. Екзистенційна криза та виклики життя.	4. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості.	5. Панічні атаки як криза особистісного зростання	-
Кількість балів	2	1	1	1	-
Теми практичних занять	1. Психологічний супровід особистості в період кризи. 2. Моделі та методи кризового консультування відповідно до психотерапевтичних парадигм.	3. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми). 4. Професійні та творчі кризи. 5. Техніки консультативної роботи із	6. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах. 7. Кризове консультування при вікових кризах.	9. Екзистенційні засади соматичних захворювань та паліативної медицини. 10. Екзистенційні засади психосоматичних захворювань.	12. Засоби подолання гострої кризової ситуації. 13. Стратегії короткострокового кризового консультування. 14. Особливості кризового

		особистісними кризами.	8. Техніки консультативної роботи із сімейними парами на етапі розлучення.	11. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими.	консультування у рамках екстреної телефонної допомоги. 15. Техніки короткострокового кризового консультування.
Кількість балів	22	33	33	33	44
Самостійна робота	Дискусія Аналіз випадку Схематизація Дискусія	Аналіз випадку Класифікація Аналіз худ. твору Складання мануалу	Аналіз фільму Класифікація Аналіз випадку Систематизація	Складання алгоритму Аналіз фільму Аналіз випадку Складання сценарію	Моделювання Систематизація Узагальнення Класифікація
Кількість балів	24	24	27	20	20
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів
Рейтингові бали	Загальна кількість балів – 395 Коефіцієнт для переведення у 100-бальну шкалу – 3,95				
Підсумковий контроль	Залік				

**Навчально-методична картка дисципліни «Практикум з кризового консультування»
для студентів заочної форми навчання спеціальності 053 Психологія, освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та
кризова психологія.**

Разом: 165 год., лекції – 8 год., практичні заняття – 14 год., модульний контроль – - год., самостійна робота – 143 год.

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5
Назва модуля	Методологія кризового консультування	Консультування у ситуації особистісної кризи	Кризове консультування в сімейній системі	Кризове консультування соматичних та психосоматичних хворих	Короткострокове кризове консультування особистості у подіях війни
Кіль-сть балів за модуль	32	43	32	32	42
Теми лекцій	1. Кризове консультування у загальній системі психологічного впливу	2. Екзистенційна криза та виклики життя.	3. Сім'я як джерело і умова кризового еволюціонування та інволюціонування особистості.	4. Панічні атаки як криза особистісного зростання	-
Кількість балів	1	1	1	1	-
Теми практичних занять	1. Психологічний супровід особистості в період кризи.	2. Емоційна складова особистісної кризи та робота з нею (основні емоційні програми). 3. Техніки консультативної роботи із особистісними кризами.	4. Кризове консультування при нормативних та ненормативних сімейних кризах.	5. Техніки консультативної роботи із соматичними та психосоматичними хворими.	6. Стратегії короткострокового кризового консультування. 7. Техніки короткострокового кризового консультування.
Кількість балів	11	22	11	11	22

Самостійна робота	Дискусія Аналіз випадку Схематизація Дискусія	Аналіз випадку Класифікація Аналіз худ. твору Складання мануалу	Аналіз фільму Класифікація Аналіз випадку Систематизація	Складання алгоритму Аналіз фільму Аналіз випадку Складання сценарію	Моделювання Систематизація Узагальнення Класифікація
Кількість балів	20	20	20	20	20
Види поточного контролю	-	-	-	-	-
Рейтингові бали	Загальна кількість балів – 181 Коефіцієнт для переведення у 100-бальну шкалу – 1,81				
Підсумковий контроль	Залік				

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Булах І.С. (2017). *Психологія життєвих криз особистості*: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 8-35.
2. Каліщук С.М. (2022). Базиси реалістичного співвіднесення психолога-консультанта із світом в умовах війни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 33 (72). 2, 79-86. DOI <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2022.2/13>.
3. Каліщук С.М. (2022). Суб'єктивно-феноменологічна діагностика & психотехнічний протокол вивільнення ресурсів особистості у подіях війни. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 33 (72). 4.
4. Мельник А.П. (2020). *Психологія життєвих криз та кризове консультування: програма нормативної навчальної дисципліни підготовки магістра галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія, освітньої програми Практична психологія (психологічне консультування та психотерапія)*. Луцьк, 17.
5. Максименко С.Д., Шевченко Н.Ф. (2017). *Психологічна допомога тяжким соматично хворим: навчальний посібник*. Київ: Ін-т психології імені Г.С. Костюка, 115.
6. Райт Н. (2018). *Кризове консультування*. Київ: УЄТС, 400.
7. *Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи)*. *Методичний посібник* За наукової редакції В.Г. Панка, І.І. Ткачук. (2021). Київ. Ніка-Центр. 119.
8. Черезова І.О. (2017). *Психологія життєвих криз особистості: навчальний посібник*. Бердянськ, БДПУ, 193.
9. Kalishchuk S. (2017). Technology of psychological help for panic attacks: existential paradigm and solution system theory. *Leonardo da Vinci VIII International Scientific Conference «The problems of empirical research in psychology and humanities» (to 565th anniversary of the birth of Leonardo da Vinci)*. Krakov (Poland).15-26.
10. Serhieienkova O., Kalishchuk S., Kohut O., Dobrenko I., Suyusanov L. (2021). Behavioral Analysis of Individuals in Crises. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 12, 4, 94-106. <https://doi.org/10.18662/brain/12.4/240>.

Додаткова література:

1. Каліщук С.М. (2017). Особистісні детермінанти професійного ризику у нормативних та екстремальних ситуаціях. *Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали круглого столу*. 90-96.

2. Каліщук, С.М. (2019). Операційна техніка виходу із прокрастинації: інтеграція екзистенціального, системного і квантового підходів. *Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія*. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 210-220.
3. Каліщук, С.М. (2019). Природа проявлення симптому: вагання або відповідальність і свобода вибору. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія*, 1(10), 45-47.
4. Коқун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. (2022). *Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій: метод. посібник*. Київ-Одеса : Фенікс. 88 с.
5. *Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник*. (2018). Заг. ред. Н. Пророк. Том 1. Київ. 208.
6. Соціально-психологічна профілактика стресів та стресових розладів учнів та студентів: навчальний посібник (2017). За ред. В.Г. Панка, І.І. Цушка. Київ: Ніка-Центр, 164.

Інформаційні ресурси

<http://msvitu.com/archive/2011/may/article-5.php>

<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12607/Bulakh.pdf;jsessionid=F03A8359CD52D7439D0BEB1080CF1649?sequence=1>

<http://habitus.od.ua/journals/2023/46-2023/23.pdf>